

ORTODOXT KYRKOLIV

Utgiven med välsignelse från H.E. Metropolitén Kyprianos av Oropos och Fili
Årgång 15 Nr 2 2003

Arkimandrit Glykerios Agiokyprianites och
Biskop Johannes av Makarioupolis

LEDARE

Våren 2003 har bjudit på en teologisk debatt som involverat de flesta kyrkosamfund i Sverige och många lekmän. Många dagstidningar har fått så många insändare att man tvingats sätta ett streck i debatten, enbart *Svenska Dagbladet* fick ta emot mer än 100 inlägg! Då vi fått ett antal förfrågningar om vår åsikt i den s.k. Hammardebatten har vi beslutat att sammanfatta diskussionen och avsluta med några synpunkter från en ortodox synvinkel.

Vi har också sett fortsatta bevis på hur andra ortodoxa kyrkor ”sväver på målet” när det gäller hur man som ortodox bör förhålla sig till den s.k. ekumeniska rörelsen. För att sätta detta i rätt perspektiv vill vi därför också kommentera jubileumet till åminnelse av Birgitta av Vadstenas 700 åriga födelse.

Med anledning av vår församlingsbos Marjo Marthins filmpremiär vill vi också publicera en novell av Leo Tolstoj, som tjänat som idébakgrund till filmen. Novellen har inte tryckts i Sverige sedan 1887.

Som bilaga till denna tidning följer också en liten bönbok med förberedelsebönerna till mottagandet av den Heliga Nattvarden.

Nästa nummer av tidningen utkommer till ortodox jul.

Ortodoxt kyrkoliv utgives av det svenska exarkatet av den Sanna (gammalkalendariska) Grekisk-ortodoxa kyrkan. Vår kyrka har full kommunion med den Ryska Utlandskyrkan under Metropolit Lavr (Laurus), den Sanna Rumänsk-ortodoxa kyrkan under Metropolit Vlasie, och den Sanna Bulgarisk-ortodoxa kyrkan under Biskop Photii av Triaditza

E-post: ortodoxi@passagen.se

Hemsida: <http://hem.passagen.se/ortodoxi>

Ansvarig utgivare: Biskop Johannes av Makarioupolis

Redaktion: Fader Anders Åkerström

Redaktionens adress: Bävernsgränd 18B, 753 19 Uppsala, tfn: 018-127726

Pris: Lösnummer 35:-. Medlemskap av församling inom exarkatet innebär att man får Ortodoxt kyrkoliv utan att prenumerera. Om man vill penumerera på tidningen utan att vara medlem av församlingen insättes 50:- på Pg. 489 94 53-7.

Gåvor och medlemskap av Heliga Konstantin och Helena ortodoxa församling insättes på Pg.489 94 53-7.

Gåvor och medlemskap av Gudaföderskans avsomnande - Uppsala grekisk-ortodoxa församling insättes på Pg. 230613-2

JAG TROR PÅ JESUS KRISTUS...

- apropå Hammardebatten -
av Fader Anders Åkerström

Det är tyvärr sällan vi, som ortodoxt kristna, kommenterar den nutida svenska teologiska debatten, men det som hänt under våren 2003 har klart och tydligt visat att det finns en skiljelinje mellan kristna samfund i Sverige och förtjänar sannerligen en kommentar.

Det hela inleddes med en TT intervju före jul 2002 med ärkebiskopen i den Svenska kyrkan KG Hammar. I intervjun ombeds han säga hur han ställer sig till jungfrufödelsen och svarar då att han anser den av mindre betydelse för kristen tro, eftersom den bara omvittnas i två av de fyra evangelierna. Han får vidare andra grundläggande sanningsfrågor: Vad menas med att Jesus är Guds son? Kunde han utföra mirakler, som stred mot naturlagarna? Uppstod han verkligen från de döda eller menar evangelierna bara att hans lära levde vidare? Debatten tar sedan full fart då biskopen i Stockholms romersk-katolska stift och föreståndaren i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm (pingströrelsen) publicerar ett *Jesus-*

manifest i *Svenska Dagbladet* den 28 januari 2003. Utan att direkt nämna Svenska kyrkans ärkebiskop står deras budskap i klar kontrast till vad denne framfört. KG Hammar har sedan gått i svaromål och biskoparna Martin Lind (Linköpings stift) och Caroline Krook (Stockholms stift) har ryckt in för att hjälpa honom. I Radions P1 den 6 februari 2003 berättar Linköpings biskop att han av olika skäl anser Jesu jungfrufödelse och hans miraklers existens är en öppen fråga. Martin Lind menar att vi inte bör tro på några mirakel, eftersom vår tro vore svag om den krävde ett Guds ingripande på något påtagligt vis. Samtidigt menar biskopen att många har svårt att tro på under, vilka därigenom blir hinder för kristnande. I *Aftonbladet* den 17 februari 2003 får Carolin Krook frågan om Jesus gick på vattnet. Hennes svar är intressant: ”Jag har alltid svarat nej. Jag ville inte tro på en trollkarl. Idag har jag en öppnare hållning.” Vad biskoparna i Svenska kyrkan här menar sig göra är att de vill försöka komma till tals med normala, icke kristet engagerade, svenskar och försöka förklara för dem att man visst kan bejaka en religiös syn på livet. Och visst kan Jesus vara med, men det skall vara en Jesus med mer ”rymd” än den som kommer fram i det pingst-katolska manifestet med dess bokstavliga läsning av Nya testamentet. En sådan ”rymd” finner vi vidare i t.ex. den svenskkyrkliga prästen och teologen Christina Grenholms sätt att se på jungfrufödelsen: ”Maria är en gravid kvinna och vi vet inte vem som är barnets far. Det kan uttryckas så att ingen känner Marias hemlighet, men alla har sett den. Det kan förstås som bebådelseberättelsens poäng, en möjlig tolkning. Graviditeten är uppenbar, hur livet uppstod är dolt. Fadern kan vara en romersk soldat eller Josef eller någon annan. Vi vet inte vem.” (*Var kan vi finna en nådig Gud*, Uppsala 2002).

För att bättre förstå bakgrunden till den uppkomna debatten måste vi känna till protestantisk idéhistoria. Den ena av reformationens två grundsatser var den så kallade skriftprincipen eller som Martin Luther uttryckte det *sola scriptura*. Detta innebar att bibelordet allena utgör norm för sann kristendom och att vår tro endast kan motiveras utifrån detta ord. Detta ställningstagande hos Martin Luther bryter tvärt mot den tidigare rådande uppfattningen om vem som har tolkningsföreträde. Enligt samstämmiga tidigare kyrkofäders

bibelsyn är detta kyrkan. I detta brott mot fornkyrklig teologi ligger fröet till senare problematik. Hur skall nämligen Bibeln tolkas? Efter upplysningstiden och den historisk-kritiska teologin och exegetikens utveckling under 1800-talet växer en protestantisk liberal teologi fram. För liberal teologin är Jesus framför allt en moral-lärare och kristendomens egentliga väsen består av tron på Guds faderskap och människornas broderskap, då man oftast förnekade möjligheten att finna någon historiskt tillförlitlig kunskap om Jesus. Detta för oss så småningom vidare till ett intresse för hermeneutik, dvs. studiet av problem som rör tolkning och förståelse inom bibelforskningen. Medan exegetiken inom den historisk kritiska teologin sysslar vetenskapligt med bibeltexten och bibeltraditionens tillkomst är det hermeneutikens uppgift att undersöka hur Bibeln läses och uppfattas eller hur det bibliska budskapet kan göras relevant för nutidsmänniskan. Inom detta lanserade Rudolf Bultman (d. 1976) en metod som kallas *avmytologisering*. Den går ut på att såväl berättelserna om Jesus som hans förkunnelse är insvepta i en förvetenskaplig föreställningsvärld som står i motsatsställning till vår nya världsbild. För att därför en nutidsmänniska skall förstå budskapet i den skrift som utgör den enda normen för sann kristendom måste bibelordet avklädas sin mytologiska dräkt, dvs. avmytologiseras. Denna ”tvättningsprocess” har sedan till syfte att återge evangeliet dess karaktär av rent budskap. Om man alltså till Rudolf Bultman frågade om Jesus gick på vattnet så skulle han alltså svara att berättelsen måste avmytologiseras. Svaret skulle gå ut på att sanningshalten i frågeställningen är ointressant (att gå på vattnet är givetvis omöjligt eftersom det strider mot vanliga naturlagar) utan att berättelsen har en annan poäng, nämligen att visa på Jesu storhet. Eftersom dåtidens människor ”klädde” berättelser mytologiskt för att framställa sitt budskap berättar de om att Jesus gick på vattnet, blev född av en Jungfru och uppstod på tredje dagen etc.

Det är alltså i denna tradition som den svenskkyrklige ärkebiskopen KG Hammar rör sig. När TT:s journalist ställde frågor som alla berör evangeliets historiska verklighet resonerar Hammar enligt följande (och här ser vi Bultmans influenser): äldre tiders människor hade ett symboliskt eller poetiskt sätt att betrakta verkligheten. De

kunde tala som om det handlade om verkliga händelser, men de menade något annat. Så är det, menar han, med Bibeln också. När den berättar om att Jesus gick på vattnet var det aldrig tänkt som en beskrivning av en händelse, utan som en beskrivning av den makt man upplevde hos Jesus, dvs. berättelsen avmytologiseras. Man kan ta en parallell till sagans värld. Frågar man om prinsessan verkligen låg på en ärtä, är svaret givetvis ”ja” (i sagans värld), men om vi frågar om prinsessan på ärten verkligen funnits får vi svaret ”nej” eller ”det är oväsentligt”, det viktiga är vad sagan lär oss om känsliga och konstnärliga människors förmåga att uppfatta verkligheten. På samma sätt blir det alltså om vi frågar om Jesus enligt trosbekännelsen är ”avlad av den Helige Ande och född av jungfru Maria”. Hammar skulle alltså svara ”ja” i teologins mytiska föreställningsvärld, men ”nej” eller ”oväsentligt” om det verkligen hänt som en historisk verifierbar händelse.

Hur skall vi då förstå och bemöta allt detta som ortodoxt kristna? Vi skall här peka på flera svaga punkter.

En svag punkt i Hammars resonemang är att evangelisterna faktiskt beskriver undren, som t.ex. när Jesus gick på vattnet som verkliga händelser. Tid och plats kan identifieras och verifieras. Det är inte som i sagor där man börjar ”det var en gång” och berättelsen utspelas i ”landet Ingenstans”. Genom sitt sätt att resonera försöker Hammar göra ”tron möjlig” för den som tycker mirakler är omöjliga eller tveksamma, men han lyckas inte därför att den kristna tron aldrig kan skiljas från Kristi liv som en historisk verklighet (och vi har inte heller sett några större skaror av konvertiter till Svenska kyrkan pga. Hammars avmytologiseringsprogram). Ett av de grundläggande problemen här är givetvis den lutherska kyrkans syn på Bibeln som den kristna trons enda källa (*sola scriptura*), då man missar det faktum att det var Kyrkan och hennes tro som skapade Bibeln och inte tvärt om. Bibeln kan aldrig förstås och tolkas utanför dess ram, som är Kyrkan och hennes tradition. När Hammar talar om att jungfrufödelsen är en tveksam lärosats, eftersom den endast är omvitnad i två av de fyra evangelierna röjer han klart det lutherska dilemmat. Man får ett intryck av att en bekännelseprocess

är en slags matematisk process där en lärosats tillförlitlighet är resultatet av ett omröstningsförfarande av frekvensen av bibliska ord som kan stödja en angiven lärosats. Sådana resonemang är långt ifrån den ortodoxa tesen formulerad av den Helige Vincentius ”vi bekänner oss till det som trots överallt, alltid och av alla” eller av den Helige Athanasios ”i Kyrkan finns lärandet och tron som Herren gav, apostlarna predikade och fäderna bevarade”.

Alla historiska dokument, som ger oss kunskap om t.ex. Jesu vandring på sjön, är alltså samstämmiga: han gick på vattnet. Och inte nog med det, de närvarande uppfattade händelsen som ett tydligt tecken på att han var Guds son.

Vari ligger då problemet? Varför är det så viktigt för somliga att säga att det inte är så viktigt om han gick på vattnet eller ej, utan att det viktiga är att han ”besegrat kaosmakterna”? Varför vill andra gärna ha sagt att man inte skall läsa evangelierna som andra historiska källor?

Problemet ligger inte i källorna. De är samstämmiga och entydiga. Problemet ligger inte heller hos Jesus Kristus. Problemet ligger nog på ett helt annat håll, nämligen i deras människosyn. Den moderna människans verklighetsuppfattning kännetecknas av föreställningen om människans godhet och möjligheten att erhålla full kunskap om tingens väsen. Människans förnuft och kunskapsförmåga kan alltså genomskåda och begripa verkligheten. Hon kan också urskilja gränserna för vad som är möjligt. Därmed är människan själv den högste, dvs. den som har rätt och förmåga att bedöma allt, även Gud och hans handlande. En person som mycket exakt uppfattat detta och dess konsekvenser var Lenin. Han sade: ”I det nya samhället behövs ingen Gud. Människan är Gud.”

Även om medvetandet om följderna av denna moderna verklighetsuppfattning är mindre hos de flesta liberala teologer än hos Lenin är detta den mentalitetsmiljö Hammar rör sig inom. Därför försöker dessa ”moderna teologer” ibland ”göra det möjligt för vår tids människor att tro” genom att tyst eller öppet acceptera föreställningen

om människans godhet och möjligheten till fullständig kunskap. Det för med sig att man antingen underkänner berättelsen om att Jesus gick på vattnet eller också går förbi frågan om det var en verklig händelse. Istället gör man om den till ett budskap om något mera ”andligt”, en princip av något slag, och säger att texten har mer ”rymd” än den omedelbara betydelsen och att den skall läsas ”poetiskt”. På så sätt behöver ju inte texten komma i konflikt med vad den moderna människan anser vara möjligt.

Sedan kan man ju fråga sig om det är lättare att tro på att Jesus besegrat kaosmakterna än att tro att han gick på vattnet. I vilket fall som helst har den protestantiska liberalteologin arbetat på detta sätt i mer än hundra år, och man kan invända att Guds handlande berövas objektiv verklighet och reduceras till en rent subjektiv, psykologisk erfarenhet, dvs. att Gud endast skulle existera som ett inre skeende i själar.

Ett intressant iakttagande kan man här göra angående subjektivismen. Hammar säger att han inte ser det som något problem att ”en del kristna” t.ex. säger sig tro på jungfrufödelsen som ett biologiskt faktum, bara de inte vill tvinga andra att tro det (tanken är väl här att man skall tacka och buga!). Vad vi här ser är hur Imanuel Kant färgat Hammars tankeförutsättning. För Kant är det så att vi aldrig uppfattar verkligheten utan endast våra intryck av verkligheten. Det innebär att vi bara kan tala om våra intryck, dvs. om det subjektiva, inte om sanningen själv. Därav följer att mitt subjektiva intryck inte har större giltighet än ditt subjektiva intryck. På så sätt försvinner en för alla giltig sanning ur synfältet. Hammar använder här ord som att hans Kristusbekännelse har rymd, till skillnad från det pingst-katolska Jesusmanifestet som ”krymper Jesus”. Sanningen handlar alltså mer om personliga relationer än om yttre sakförhållanden.

Men i den Ortodoxa kyrkan är insikten den motsatta: genom uppenbarelser har sanningen blivit i högsta grad objektiv, inte som en samling satser utan som en levande person Jesus Kristus. I honom är all kunskap och hela Guds plan med tillvaron sammanfattad. Sanning är i överensstämmelse med denna Guds plan och avsikt.

Så avslutningsvis tillbaka till grundfrågan: gick då Jesus på vatten etc.? På detta svarar vi att om människan inte är god och gudomliggjord, utan står under syndens och dödens herravälde, är också hennes kunskapsförmåga defekt. Detta innebär att människan inte kan sätta gränser för Guds möjligheter, men väl förundras över Guds allmakt. Det som borde diskuteras är därför inte vad Jesus kan, utan vad människan är i stånd att begripa. Det är alltså inte synen på Jesus utan människosynen och människans förmåga till kunskap som är nyckeln till problemet. Därför tror vi också på under och kan därmed instämma i vad den serbisk-ortodoxa biskopen Nikolai Velimirovic¹ sade: ”utan inslag av under blir kristendom bara en filosofisk teori och kyrkan en välgörenhetsorganisation som Röda korset!”

¹ Glorifierad av den Serbisk-ortodoxa kyrkan 2003! Den Helige Nikolais festdag blir 5/18 mars (dagen för hans hädanfärd) och 20 april/3 maj (dagen för överförandet av hans heliga relikier från USA till hembyn Lelic).

En händelse i dagens Grekland

av Metropolit Kyprianos,
Heliga Kyprianos och Justina kloster, Fili, Grekland

För cirka fyra år sedan, fick vi ett telefonsamtal om att komma med den Heliga Kommunionen till en gammal dam, en änka som bodde i en förort till Athen. Hon var gammalkalendariker, nästan alltid sängbunden och kunde inte komma till kyrkan. Trots att vi normalt inte håller en sådan gudstjänst utanför klostret och borde ha hänvisat till den lokala prästen, fick jag en känsla att jag borde åka dit. Sedan jag hade förberett den Heliga Kommunionen lämnade jag klostret. Jag fann den gamla damen liggande sjuk i ett litet och enkelt rum; utan egna medel, sköttes hon om av vänliga grannar som kom med mat och annat nödvändigt. Jag ställde fram det Heliga Mysteriet och frågade henne om hon hade något hon ville bikta. Hon svarade: ”Nej, det finns ingenting från dessa sista år som jag inte har bekänt, men det finns en allvarlig synd från tidigare år, som jag vill berätta om. Trots att jag har bekänt för många präster.” Jag svarade att om hon redan hade biktat sig så skulle hon inte göra det igen, men hon vidhöll. Här är hennes bikthistoria: När hon var ung och nygift, för 35 år sedan, blev hon havande vid en tidpunkt när familjen hade ekonomiska bekymmer. De övriga familjemedlemmarna övertalade henne att göra abort, men hon vägrade. Emellertid, beroende på svärmoderns hot, gav hon med sig mot sin vilja och operationen genomfördes. Den medicinska tillsynen efter den olagliga operationen var mycket primitiv, med resultat att hon fick en allvarlig infektion och avled inom några dagar, utan att ha kunnat biktat sin synd.

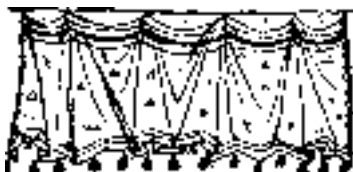
I dödsögonblicket, det inträffade på kvällen, kände hon hur själen skildes från kroppen, på det sätt som vanligtvis beskrivs. Själen stan-

nade i närheten och såg på hur kroppen tvättades, kläddes och placerades i en kista. På morgonen följde hon processionen till kyrkan, besåg begravningen och hur kistan lades på en likvagn för transport till kyrkogården. Själen liksom flög strax ovanför kroppen.

Plötsligt stod det två ”diakoner” som hon beskrev dem, på vägen. De hade skinande vita skrudar (sticharion och orarion). En av dem läste från en rulle. När bilen närmade sig, höll han upp sin hand och bilen fick motorstopp. Föraren steg ur för att se vad det var för fel med motorn, och under tiden började änglarna tala. Den som höll rullen, som tydligen var en lista på hennes synder, tittade upp från sin läsning och sade: ”Det är tragiskt, hon har en mycket svår synd på sin lista, och är på väg till helvetet, eftersom hon inte har biktat den.” ”Ja”, sade den andre, ”men det är sorgligt att hon skall bli straffad, eftersom hon inte ville göra det, men blev tvingad in i det av sin familj.” ”Nåväl”, svarade den förste, ”det enda vi kan göra är att sända henne tillbaka så att hon kan bikta sin synd och ångra den.”

Vid dessa ord kände hon hur hon drogs tillbaka in i sin kropp, mot vilken hon i detta ögonblick kände en obeskrivlig avsmak och motvilja. Efter ett tag vaknade hon till och började banka inifrån den stängda kistan. Vad som sedan hände kan man lätt föreställa sig.

Sedan jag hade hört hennes berättelse, som jag i korthet har återgett, gav jag henne den Heliga Kommunionen och återvände till klostret. Jag prisade Gud att jag hade fått lov att få höra hennes öde. Eftersom det handlar om en bikt, kan jag inte avslöja hennes namn, men kan dock säga att hon fortfarande är i livet.

KYRKONYHETER

Birgitta 700 år och ortodox medverkan

År 2003 firas som ett jubileumsår för att högtidlighålla att det är 700 år sedan det romersk-katolska helgonet Birgitta av Sverige föddes. Jubileumsåret öppnades i oktober 2002 av påven Johannes Paulus II och nådde sin höjdpunkt under festdagarna i Vadstena 31 maj-1 juni. 1999 utnämndes den heliga Birgitta av påven till ett av Europas skyddshelgon. Frågeställningen vi skall ställa här är om detta firande över huvud taget berör någon annan än romersk-katolska trosbekännare.

Den katolske biskopen i Sverige Anders Arborelius fick följande fråga i tidningen Östgöta Correspondenten den 20 maj: ”Är det någont du saknar i allt som skrivs och sägs [om den heliga Birgitta]?” Biskop Anders svarade: ”Det är en väldig fokusering på hennes person. Det vore glädjande om fler intresserade sig för hennes budskap och texter.”

Vi kan bara konstatera att han svarar oerhört klokt. En analys och eftertanke vore nog på sin plats, men det verkar tyvärr inte ske. Varför kyrkor och media tycker Birgitta är så intressant beror kanske snarare på att hon är svensk än på en analys av hennes budskap och teologi. Detta förklarar antagligen den stora uppslutningen av trosamfund i Vadstena. Men en persons nationalitet kan väl knappast vara relevant när man skall göra teologiska ställningstaganden?

Vilka är då huvuddragen i birgittinsk andlighet och teologi som den presenteras i den Heliga Birgittas himmelska uppenbarelser? Det första huvuddraget kan vi uttrycka med birgittinernas motto:

Amor meus crucifixus est (min kärlek är korsfäst). Redan som barn hade Birgitta visioner av den korsfäste Kristus och den stora tyngdpunkten i hennes andlighet är just meditationen över Guds lidande på korset. Det andra huvuddraget är meditationen över jungfru Maria. Birgitta är en av de medeltida katolska kyrkopersonligheterna som givit störst vikt åt jungfru Marias *medverkan* i frälsningen. Det tredje huvuddraget är Birgittas kärlek till den Romersk-katolska kyrkan och hennes brinnande önskan att se alla människor förenade under påvens makt och överhöghet. Som exempel på detta kan vi ta Birgittas reaktion när hon under sin vallfärd till Jerusalem för första gången träffade ortodoxt kristna. I hennes *Uppenbarelser* kan vi läsa följande: "[Kristus talar till de ortodoxa:] Det tillkommer alla kristna att hålla den kristna, katolska tron allena och blott vara en enda Kyrka underdånig, nämligen den romerska, samt hava min ende, allmänne ställföreträdare i världen, dvs. överbiskopen i Rom, till andlig herde över sig... de som icke underkasta sig denna romerska kyrka... äro ovärdiga att efter döden få misskund och förlåtelse av mig. [Man måste] underkasta sig den romerska kyrkan och tron och helt anpassa sig efter denna Kyrkas heliga stadgar och kultbruk."

Att dessa tre huvuddrag i birgittinsk andlighet är främmande för ortodox teologi är ganska självklart. Det första huvuddraget, meditationen över Guds lidande, går igen i en del protestantisk fromhet (som t.ex. herrnhutismen), men återfinns inte på det sättet i den Ortodoxa kyrkans hymner. Benägenheten att se korsfästelsen som något isolerat skiljer den alltför tydligt från uppståndelsen. Som en följd av detta ersätts i realiteten synen på Kristus som en lidande Gud med bilden av Kristi mänskliga lidande. Man uppmantras att hysa en emotionell medkänsla med "smärtornas man" snarare än, som vi gör i den Ortodoxa kyrkan, tillbe och ära den segrande och ärorike Konungen. Denna emotionella betoning går även igen i Birgittas beskrivning av andra händelser i Jesu liv. Vi ser det t.ex. när Birgitta under sin pilgrimsfärd till det Heliga Landet besöker Födelsekyrkan och där får en vision av födelseundret. Denna vision kommer sedan att påverka konstnärer i Västerlandet att ändra det traditionella sättet att avbilda Jesu födelse, som vi i den Ortodoxa kyr-

kan givetvis fortfarande iakttar. Istället för att avbilda Jesus inlindad, på det sätt som evangelisten Lukas beskriver det hela, börjar konstnärer, påverkade av hennes vision, avbilda Jesus naken och skinande. Och istället för att avbilda Gudaföderskan liggande eller sittande med en meditativ blick, så ersätter man det med jungfru Maria på knä framför Jesusbarnet i bön. Detta birgittinska sätt att avbilda födelse-scenen, med Gudaföderskan på knä framför barnet, smyger sig in i den Ortodox kyrkans ikonografi från mitten av 1500-talet genom Romersk-katolska missionärer på bysantinskt område, men är alltså inget traditionellt ortodoxt ikonmotiv. Det andra huvuddraget, mariologin, är givetvis väsensfrämmande för protestantisk teologi och synnerligen tveksam i ortodox. Den förmedlar bl.a. en felaktig uppfattning om arvsynden (som den Ortodoxa kyrkan bestrider i västerländsk tappning) och tycks skilja Maria från resten av Adams efterkommande och placera henne i en helt annan kategori än alla andra rättfärdiga män och kvinnor i Gamla testamentet. I den Heliga Birgittas himmelska *Uppenbarelsen* finns vidare många texter där Jungfru Maria uppenbarar sig för Birgitta med råd om man skall hjälpa sina avlidna anhöriga ur skärselden. I Romersk-katolsk teologi utstår nämligen de avlidnas själar i skärselden ett försonande lidande och ger på så sätt ”gottgörelse” för sina synder. Allt är givetvis fullkomligt främmande för ortodox teologi. Det tredje och sista huvuddraget, enheten under påvens överhöghet, är närmast onödigt att kommentera. Vi kan dock dra slutsatsen att den Heliga Birgitta knappast kan användas som galjonsfigur för ekumenisk dialog. Det är därför vi som ortodoxt kristna blir frustrerade då vi ser vår konstform, ikonografen, i västerländsk tappning. Vi tänker på den Heliga Birgitta målad som en ikon eller tillsammans med vårt helgon, den Heliga Anna av Novgorod (den förste svenske kristne konungens dotter) som finns på ett populärt vykort.

För att fira Birgittas 700 åriga födelsedag hade man alltså nu samlat i Vadstena för att fira en ekumenisk jubileumshögmässa. Eftersom den Svenska kyrkan var värd för gudstjänsten skulle luthersk mässa firas. Deltog i gudstjänsten gjorde den svensk-kyrkliga ärkebiskopen K.G. Hammar och ett antal av den kyrkans biskopar (däri-

bland två kvinnliga), det påvliga sändebudet Kardinal Walter Kasper och de två svenska katolska biskoparna. Från svenskt frikyrkligt håll fanns representanter för Svenska missionsförbundet, pingströrelsen och adventistsamfundet. Förutom detta deltog den syrisk-ortodoxe ärkebiskopen Benjamin Atas (monofysit) och från den serbisk-ortodoxa kyrkan Biskop Dositej. Efter predikan av det påvliga sändebudet följde en förbön med teologiskt intressant material. En biskop från Tamil Evangelical Church i Indien bad: ”Gud, vi ber för Din kyrka över hela världen, lär oss se mångfalden som en tillgång. Vi ber för Dina kyrkoledare, påven Johannes Paulus II, den ekumeniska patriarken Bartholomeos, de orientaliska kyrkornas ledare, den anglikanska kyrkogemenskapens primas, Svenska kyrkans ärkebiskop KG Hammar och andra kyrkoledare i Sverige. Kyrie eleison.” En lekman ur Svenska kyrkan fortsatte: ”Gud vi ber för klarhet och vishet i samtal och dialog med bekännare av annan tro, för varsamhet och förståelse ber vi i samtal med muslimer, judar, hinduister, buddhister, shintoister och andra företrädare för religiös tro. Ge oss Jesu Kristi sinnelag och öppenhet så att vi känner igen Jesu ansikte bland dem Du skapat till Din avbild och gett Din kärlek. Kyrie eleison.!” Avslutningsvis lästes följande bön: ”Gud vi ber för Din kyrkas synliga enhet, låt Din Ande blåsa bort alla mänskliga hinder och gör Din kyrkas enhet tydlig så att människor kan komma till tro på Din Son Jesus Kristus. Kyrie eleison.”

Efter detta säger TV:s kommentator Bengt Bergius: ”Kyrkoledare från de olika samfunden samlas nu vid heliga Birgitta relikskrin för att förrätta tyst förbön för kyrkans synliga enhet.” Vad som sedan sker är att de olika företrädarna ställer sig i en cirkel runt relikskrinet och ber tyst. Vilken triumf det måste vara för alla romerska-katoliker! Att få alla samfund att venerera ett romersk-katolskt helgon, villkens budskap var att alla kristna som brutit med påven måtte återvända till honom. Dessutom att förmå protestanter att tro att bön som förrättas vid ett helgons relikier blir ”starkare”. De katolska biskoparna måste vara över måttan nöjda!

Hur skall då vi som ortodoxt-kristna förhålla oss inför detta? Vil-

ket är tydligt i de böner vi återgett ovan så återspeglar den ekumeniska gudstjänsten den s.k. ”gren-teorin”¹, som vår systerkyrka (den Ryska utlandskyrkan) klart och tydligt heresiförklarar². Vissa böner tyder vidare på en synkretistisk teologi, där man menar att alla religioner har sitt ursprung i den sanne Guden och det inte spelar så stor roll vilken religion man följer. En sådan teologi står i fullständig motsats till ortodox teologi och gör all mission överflödig. Förutom detta är firningsämnet för den ekumeniska gudstjänsten omöjligt för en ortodoxt kristen. Inga av drag i birgittinsk andlighet är förenliga med ortodox teologi, vilket vi konstaterat ovan. Vi betonar inte den lidande Kristus utan den segrande. Vi tillbakavisar birgittinsk mariologi. Och framför allt vi delar absolut inte Birgittas vision om en kyrka under påven i Rom, utan detta är skälet och roten till att Rom är i schism med Kristi kyrka, som är den Ortodoxa kyrkan.

Biskop Dositej från Serbisk-ortodoxa kyrkan i "ekumenisk bön" med 5 andra kyrkosamfund för kyrkans "synliga enhet". Till höger om Biskop Dositej, Sven-Gunnar Hedin (Pingstkyrkan), biskop Anders Arborelius (den Romersk-katolska kyrkan), ärkebiskop Benyamin Atas (den Syrisk-ortodoxa kyrkan [monofysiter]), biskop Martin Lind (den Svenska kyrkan), missionsföreståndare Krister Andersson (Svenska missionsförbundet), kardinal Walter Kasper (påvens sändebud), ärkebiskop KG Hammar (den Svenska kyrkan)

Varför, frågar vi oss då slutligen, medverkade den serbisk-ortodoxa kyrkan vid detta jubileum? Ja, det berodde nog inte på att Biskop Dositej har fått ett nyväckt intresse för birgittinsk andlighet. Ska vi gissa på något så gissar vi på att den Heliga Birgitta är svensk och biskopen bor i Sverige. Här gäller inte teologins logik utan kanske snarare diplomatins. Vad skulle den serbiska kyrkans störste teolog under 1900 talet, Justin Popovic³, sagt om detta?

¹ ”Gren-teorin” innebär att man antar att alla kyrkor och samfund är likt ett träd med många grenar. Grenarna är i sig åtskilda men de har samma stam och rot som når hela trädet med sin sav. Dvs. de olika kyrkorna och samfundet har alla mystiskt del i en och samma stam, som är Jesus Kristus.

² Ur *Synodikon* som uppläses den första söndagen i Stora Fastan (Ortodoxins söndag): ”Mot dem som attackera Kristi Kyrka genom att lära ut att Kristi Kyrka är delad uti så kallade ”grenar” som skilja sig i lära och liv, eller att Kyrkan icke existerar synligt, utan kommer att formeras i framtiden då alla ”grenar” eller sekter eller samfund, och även religioner, kommer att förenas i en enda kropp; och som icke särskiljer Kyrkans prästerskap och Mysterier från heretikernas, utan säger att heretikernas dop och eukaristi är verkningsbart för frälsningen; därför, mot dem som medvetet har gemenskap med dessa tidigare namngivna heretiker, eller som pläderar, sprider ut eller försvarar deras heretiska ekumenism under täckmanteln broderlig kärlek eller den påstådda föreningen av separerade kristna, *Anathema!*”

³ Den välsignade Fader Justin (Popovitch), arkimandrit av Chelije (1894-1979), slutade att åminna sin kyrkas överhuvud, Patriark German, i den Gudomliga liturgin och vägrade konsekvent att koncelebrera med honom, pga. hans deltagande i den ekumeniska rörelsen. Patriark German blev vald till en av Kyrkornas världsråds presidenter vid mötet i Uppsala 1968. När detta skedde skrev den välsignade Fadern: ”Vad det nödvändigt, jag undrar, för den Ortodoxa kyrkan... att bli så monstros förödmjukad av hennes representanter... Detta är ett förräderi av ortodox tro, så att man aldrig hört på maken!” (*Glasnik* [Belgrad], nr 8, 1968, s. 168).

Den ekumeniske patriarken åter i Sverige

1993 kom den ekumeniske patriarken av Konstantinopel Bartholomeos till Sverige för att tillsammans med den Svenska kyrkan fira 400 års jubileum av Uppsala möte 1593. Vid detta möte beslutades slutgiltigt att kyrkan i enhetsriket Sverige skulle vara evangelisk-luthersk. Varför en ortodox biskop fann anledning att delta i detta firande förblir fortfarande en gåta. Den ekumeniske patriarkens deltagande 1993 har sedan varit omnämnt i flera internationella ortodoxa publikationer.

Tio år senare var det alltså dags för ett nytt besök. Den 25 maj/7 juni kom den ekumeniske patriarken på ett fartyg till Stockholm där ett miljösymposium hållits. Färden, som hade pågått en vecka, hade gått från Gdynia i Polen via Finland och Estland till Sverige. På söndagens förmiddag hölls så en ”ekumenisk” miljögudstjänst i S:t Jakobs kyrka i Stockholm. Patriarken celebrerade tillsammans med den lutherske ärkebiskopen KG Hammar och biskop electus av Visby stift Lennart Koskinen från Svenska kyrkan.

Ny hemsida

Under våren 2003 har vår synod lanserat en officiell hemsida på Internet. Än så länge är den endast på grekiska, men man planerar att så småningom översätta material till engelska för publikation. Adressen är www.synodinresistance.gr.

Ny svensk nunna i Grekland

Under Stora fastan 2003 tonsurerades [Elin] Maria Jonsved till rasofornunna under namnet Syster Magdalēnē i Heliga Änglars kloster, Afidnai, Grekland. Nu har alltså fem lekmän från vår lilla församling gjort valet att leva i kloster.

Greklandsbesök i Sverige

I veckan före de Myrrabärande kvinnornas söndag 2003 fick vi besök av Arkimandrit Glykerios från Heliga Kyprianos och Justina kloster, Fili, Grekland. Från början skulle vår Metropolit komma, men resan var tvungen att ställas in pga. sjukdom. På onsdagen firades hierarkisk liturgi i Gudaföderskans avsomnandes kapell, Upp-

sala, och på söndagen firades hierarkisk liturgi i Heliga Konstantin och Helena kyrka, Stockholm.

Trondheimmötet och *Charta Oecumenica*

Den 19 juni/2 juli 2003 avslutades den Europeiska kyrkokonferensen, KEK:s, generalförsamling i Trondheim, Norge, under Metropolit Jeremies ordförandeskap. Runt 800 deltagare från 126 europeiska kyrkor och 43 anslutna organisationer samlades i den största kyrkliga sammankomsten i Skandinavien sedan Kyrkornas världsråds möte i Uppsala 1968. KEK:s generalförsamling sammanträder vart sjätte år för att dra upp riktlinjerna inför sitt framtida arbete. Förra mötet var i Graz 1997, där man bl.a. beslutade om att utarbeta ett dokument med riktlinjer för det ekumeniska umgänget. Detta dokument, *Charta Oecumenica*, presenterades för tre år sedan i Strasbourg och undertecknades av ortodoxa, protestantiska och katolska kyrkor.

Under mötet i Trondheim försökte man nu ytterligare tolka dokumentet *Charta Oecumenica* och hur förpliktande det ska vara. Som ett resultat beslöts att KEK skall lägga särskild vikt vid att försöka åstadkomma ett närmande mellan de ortodoxa och protestantiska medlemskyrkorna.

Detta dokument är alltså av särskilt intressant om man skall förstå hur de ortodoxa kyrkor tänker som deltar i den s.k. ”ekumeniska rörelsen”. I dokumentet står bl.a.: ”vi förpliktar oss till... att arbeta gentemot [work towards] Jesu Kristi kyrkas synliga enhet i *en* tro, uttryckt i ömsesidigt erkännande av dopet och evkaristisk gemenskap” (I:1). Man kan fråga sig när vi som ortodox kristna slutade att tro på Kyrkans synliga enhet redan här och nu som är ett faktum? Så har den Ortodoxa kyrkan lärt i alla tider, men de ortodoxa som undertecknat detta dokument är alltså av en annan uppfattning.

Vidare kan man läsa i II:5 att ”vi förpliktar oss till... att lära känna och uppskatta gudstjänster och andra former av andligt liv som praktiseras av andra kyrkor.”

Ordet ”ortodox”, som används om vår kyrka, betyder ”rätt lära” eller ”rätt lovsång” och utskiljer oss från andra kristna grupper som lämnat Kyrkan genom århundradena. Man brukar ofta tala om att en spridd missuppfattning av ortodox tro är att den innehåller en serie antaganden som vi håller för troliga eller kanske t.o.m. sanna. Så är dock inte fallet, ortodox tro är, i första hand, en psykoterapeutisk metod för den sjuka själens helande. Ortodox tro är inte att hålla vissa utsagor för sanna utan att *leva* dessa utsagor. Den som därmed inte antar den ”ordination” som läkaren har anvisat blir därmed inte heller frisk. Med detta är ortodox tro unik och skiljer oss från alla andra kristna samfund. Att vara ortodoxt kristen är alltså att vara på väg, dvs. att starta den ordination som leder till den sjuka själens helande, där slutmålet på vår väg är gudomliggörelse, *theosis*.

Om man med detta perspektiv skall närma sig uppmaningen i II:5 så innebär det att vi därmed skall försöka lära känna en annan ordination eller metod än den som den Ortodoxa kyrkan lärt från begynnelsen för hjärtats renande. Den kände grekiske teologen Fader John Romanides kommenterar detta på följande sätt: ”En astronom skulle bli chockad över idén att han skulle återföreina sig med en astrolog på den grunden att de båda studerar stjärnor och på samma sätt skulle en läkare bli förvånad om någon skulle föreslå att han skulle förena sig med en medicinman på den grunden att de båda sysslar med att bota sjuka. På samma sätt blir en ortodoxt kristen chockerad över när man föreslår att han skall förena sig med någon som inte har samma erfarenhet av hjärtats rening genom bot, bön och fasta.”

För att ytterligare klargöra vad det egentligen handlar om så kan vi ta följande exempel. Om de ortodoxa kyrkor som undertecknat detta dokument menar allvar med att de vill ”lära känna och uppskatta gudstjänster och andra former av andligt liv” då förutsätter det att de vill ”prova nya mediciner” för sin själs frälsning. Frågeställningen blir då varför vi inte har sett några ortodoxa biskopar närvarande när t.ex. den Svenska kyrkan har arrangerat ”kärleksmässor” för homosexuella i Storkyrkan i Stockholm?

I slutet av dokumentet (III:3) talas det om att medlemskyrkorna skall stärka sin gemenskap med ”våra judiska systrar och bröder”

och i III:11 om att ”odla relationerna till islam” för att avslutas i III:12 med att tala om ”möten med andra religioner och världsåskådningar”. Ingenstans i dessa sektioner talas det om kristen tro som unik och mission som något eftersträvansvärt. Detta nämns överhuvudtaget inte. Man undrar om inte synkretistiska tankegångar ligger till grund för detta.

Höjdpunkten på detta möte var sedan en ortodox liturgi, celebrerad av ordföranden själv - Metropolit Jeremie -, hållen i Nidarosdomen i Trondheim på söndagens förmiddag. Man kan undra vilken mening en liturgi har för dessa inblandade. Man får ett intryck av att den är en ”show” för nyfikna deltagare, utan missionssyfte och utan ett pastoralt sammanhang.

Mötet avslutades med att KEK beslutade att verka för en fördjupad diskussion om vad som egentligen menas med ”kristna värden”. Samt att fundamentalism skall ses som stridande mot dessa. Man undrar då avslutningsvis vilka som skall utpekas som detta? Är det möjligen så att de som står utanför en sådan här gemenskap och som bekänner sig till en traditionell kristen tro skall utpekas och nu bli ”fundamentalister”?

Kort om Tolstoj

Nedan publicerar vi en kort novell av Tolstoj senast utgiven i Sverige för 116 år sedan. Novellen har tjänat som idé till den film som vår församlingsbo Marjo Marthin har producerat och haft premiär under våren 2003. Först lite kort om Tolstoj (1828-1910):

Han var greve och son till en storgodsägare. Efter universitetsstudier bodde han ömsom i Moskva, ömsom på fädernegodset Jasnaja Poljana. Hans första storverk var *Krig och fred*, 1864-69, en roman om kriget mot Napoleon med stark moralisk tendens. Mot överheten ställde Tolstoj en idealiserad men också politisk kontroversiell bild av det enkla ryska folket. Även i äktenskapsromanen *Anna*

Karenina, 1877, hyllade han en omorganiserad lantbrukartillvaro, gentemot storstadens flärd och förflackning. Efter en religiös kris på 1870-talet uttalar han en av Bergspredikan inspirerad frälsningslära och antar anarkistiska idéer som tar avstånd från statsmakt och privategendom. Han försöker komma fram till en annan form av kristendom, som han tyckte låg närmare det äkta kristna budskapet. Han rensade bort allt det övernaturliga, hela det sakramentala livet och förvandlade religionen till enbart en samling moralregler. Han fortsatte här den västerländska protestantismens liberal teologi in absurdum. Det viktigaste blev kärleken till nästan och motstånd mot allt våld. Han framförde nu sina utmanande åsikter både i teoretiska skrifter och i berättelser. Efter den hädiska beskrivningen av den Gudomliga Liturgin i romanen *Uppståndelse* exkommuniceras Tolstoj från den Ortodoxa kyrkan. När han var 82 år gammal lämnade han sitt gods Jasnaja Poljana och drog sig tillbaka från världen. Tolstoj begav sig till järnvägsstationen, köpte en tredjeklassbiljett och reste till Optina pustyn, ett av Rysslands mest berömda kloster. Sedan for han till ett annat kloster där hans syster var nunna, för att därefter ge sig ut på vägarna likt en av Rysslands många hemlösa. Han reste planlöst från plats till plats, bland annat för att hustrun inte skulle kunna finna honom. Efter någon veckas kringflackande kom han till den lilla stationen Astapova. Han hade då blivit allvarligt sjuk och sjukdomen utvecklades till lunginflammation. Det uppdagades vem han var och hustrun kom resande dit med ett extratåg, men när hon kom fram var han redan medvetslös. Inför världspresen, som hunnit församla sig, dör han i förnedring med orden: "Är det så här bönder dör?".

DE TRE MUNKARNA

Novell av Lev Nikolaevic Tolstojur boken ”Tok-Ivan samt den förste brännvinsbrännaren med flera berättelser”, Stockholm 1887.

Översättning Wahlborg Hedberg.

Språklig bearbetning Fader Anders Åkerström.

Och när I bedjen, skolen I icke
vara mångordiga såsom hedningarna;
ty de mena, att de skola bliva hörda
för sina många ords skull.
Så varen då icke lika dem, ty eder
Fader vet, vad I behöven, förrän I
bedjen honom. (Matt 6:7-8)

Ärkebiskopen i staden Arkangelsk seglade på ett skepp till Solovkiklostret. På samma skepp var flera pilgrimer, som skulle bese de heliga relikerna i klostret. Vinden var gynnsam, vädret vackert, och skeppet stod inte stilla.

Några av pilgrimerna log och sov i ro, andra åt, andra åter satt gruppvis och samtalade. Ärkebiskopen kom också upp på däck och började gå av och an. När han kom framåt fören, fick han se en liten krets av troende, som slagit sig ned där. En bonde, som var liten till växten, höll på och talade och pekade, utåt havet, och de andra hörde på.

Ärkebiskopen stannade och såg i den riktning, varåt bonden pekade, men han kunde inte urskilja något annat än det solglittrande havet. Han gick då fram till gruppen och lyssnade. När bonden fick se honom, tog han av sig mössan och tystnade; de andra följde hans exempel och tog av sig sina huvudbonader för att visa ärkebiskopen tillbörlig vördnad.

”Gör er inte omak, mina bröder”, sade han. ”Jag har bara kommit

hit för att höra på, vad du berättar, min gosse.”

”Jo, fiskaren där, han berättade för oss om de tre gamla munkarna”, sade en handelsman, som var lite modigare än de andra.

”Jaså... Och vad berättade han om dem för något?”, frågade ärkebiskopen.

Han gick då fram till skansen på båten och satte sig på en kista.

”Fortsätt”, sade, han, ”jag vill också höra på. Vad var det du pekade på, min gosse?”

”Jo, det var på holmen, som syns där borta”, sade den kortväxte fiskaren, i det han pekade, på en punkt, i vattenbrynet till höger om sig. ”Det är just på den holmen, som munkarna lever för sin själs frälsning.”

”Men, var är då den där holmen?”, frågade ärkebiskopen.

”Om ers högvördighet är god och ser, åt det håll jag pekar... Ser ni det lilla molnet där? Nå ja, det är strax, nedanför, till vänster... den där gråa strimman.”

Ärkebiskopen stirrade och stirrade. Vattnet glittrade i solen, och hans ovana öga kunde inte urskilja något.

”Jag ser ingenting”, sade han... Men vad är det då för munkar, hur lever de? Vad gör de för sin själs frälsning?”

”De är sanna gudsmän”, svarade fiskaren. ”Jag hade länge hört talas om dem, men aldrig fått tillfälle att få se dem. Men så i somras fick jag se dem...”

Och fiskaren började åter om sin berättelse. En dag då han var ute och fiskade, blev han driven till den där holmen, och han visste inte själv var han var. På morgonen strövade han omkring på holmen, och då blev han varse en liten, liten stuga och där bredvid en gammal munk och strax efteråt två till. De gav honom att äta, torkade hans kläder och hjälpte honom att laga sin båt.

”Och hur såg de ut?”, frågade ärkebiskopen.

”Den ene var liten och krokryggig och mycket, mycket gammal. Han var klädd i en kåpa och såg ut att vara över hundra år. Hans vita skäggstrån hade börjat få en grönaktig nyans. Och han såg så stilla glad och leende ut som en ängel från himmelen. Den andre var lite längre, men också mycket gammal. Han var klädd i en trasig munkdräkt, rason, och hans tjocka, gråa skägg skiftade i gult. Det var en

stark bjässe. Han stjalpte om min båt, som om den varit en balja, innan jag hann komma och hjälpa honom. Han såg också glad ut. Och den tredje, han var lång och hade ett alldeles snö vitt skägg, som räckte honom till knäna; men han hade en dystert uppsyn och tjocka, borstiga ögonbryn, och spritt naken var han, utom ett stycke flätad bark kring midjan.”

”Och vad sade de åt dig?”, frågade ärkebiskopen.

”Åh, de gjorde allt utan många ord, och de talade föga, till och med sinsemellan. Bara en blick, så begrep de varandra genast. Jag frågade den långe, om de hade levt länge på holmen, och han rynkade ögonbrynen och brummade något, jag vet inte vad, i förtretad ton. Men då tog den lille gubben hans hand och log, och då tystnade den långe. Och den lille gubben, han sade bara: ’...förbarma Dig över oss...’ och så log han.”

Under det fiskaren talade, hade skeppet närmat sig en grupp med holmar.

”Nu kan man se det mycket tydligt”, sade handelsmannen. ”Om ers högvördighet vill besvära sig med att se ditåt...” tillade han och sträckte ut handen.

Ärkebiskopen såg dit, och nu såg han verkligen en grå strimma, det var holmen. Han betraktade den länge, därpå gick han från fören till aktern och frågade styrmannen.

”Vad är det för en holme, som syns där borta?”

”Den har inte något namn. Vi har en hel mängd sådana här.”

”Är det sant, vad som sägs, att några munkar lever där för sin själs frälsning?”

”Det sägs så, ers högvördighet, men jag vet inte, om det är sant. Fiskarena här påstår, att de har sett dem, men det händer också, att man pratar utan att man vet vad man säger.”

”Jag skulle vilja stiga i land på den där holmen för att se munkarna”, sade ärkebiskopen. ”Går det för sig?”

”Tyvärr går det inte med skeppet”, svarade styrmannen. ”Det får man lov att ha en liten båt till. Och det kan endast kaptenen ge tillstånd till.”

Kaptenen tillfrågades.

”Jag skulle vilja se de där munkarna”, sade ärkebiskopen till ho-

nom. ”Kan man inte föra mig dit?”

Kaptenen försökte att avråda honom.

”Jo, nog går det för sig, men vi skulle förlora mycket tid på det. Och jag vågar försäkra ers högvördighet, att de inte är lönt mödan att bese. Jag har hört sägas, att de är ytterst enfaldiga, de där gubbarna, och inte begriper något och inte kan tala mer än fiskarna som simmar i sjön.”

”Men jag önskar ändå att få se dem. Jag skall betala er för besväret, bara ni för mig dit.”

Det var ingenting, vidare att göra. Man vidtog nödvändiga förberedelser, satte om seglen, styrmannen svängde om rodret och höll kurs på den lilla ön. En stol bars fram i fören åt ärkebiskopen, som slog sig ner där, och uppmärksamt stirrade åt holmen till. Och alla de andra passagera samlades också i fören för att kunna se bättre.

De som hade goda ögon, kunde redan urskilja stenarna på holmen och visade de andra på den lilla stugan. Och snart fick en av dem också syn på de tre munkarna.

Kaptenen kom fram med en tubkikare, som han satte för ögat och räckte den sedan åt ärkebiskopen.

”Det är riktigt”, sade han, ”där till höger på stranden är en stor sten och där syns tre män.”

Ärkebiskopen vred tuben i den anvisade riktningen och såg genom den i sin tur. Han blev verkligen varse tre män, en lång, en mindre och en mycket liten, som stod på stranden och höll varandra i händerna.

Kaptenen vände sig till ärkebiskopen.

”Här måste skeppet stanna, ers högvördighet. Ni får vara god och stiga i en båt, så skall vi kasta ankar och vänta på er här.”

Man kastade ankar och halade seglen; skeppet låg där och svängde. Så firades båten ner, roddarna hoppade i den, och ärkebiskopen steg utför repstegen.

När, han väl kommit ner, satte han sig på aktersätet i båten, medan roddarna tog ett årtag och styrde kurs mot holmen.

De var snart inte mer än ett stenkast därifrån. Man kunde tydligt urskilja de tre munkarna, den ene mycket lång och alldeles naken, utom ett stycke flätad barkring, den andre, mindre till växten i en

trasig munkdräkt, och så den lille krokryggige gubben i sin gamla kåpa. Alla tre höll varandra i händerna.

Roddarna var nu framme vid stranden och fastgjorde båten. Ärkebiskopen steg i land och välsignade munkarna, som uttömde sig i bugningar. Därpå talade han till dem och sade:

”Jag har hört”, sade han, ”att ni lever här för er själs frälsning, helige gudsmän, och beder till Kristus för era medmänniskor, och som genom Guds nåd har jag, hans ovärdige tjänare blivit kallad att vara en herde för hans får, så har jag velat besöka er, som också tjänar Herren och tala med er några ord, som kanske kan bringa er uppbyggelse.”

Munkarna teg och betraktade varandra leende.

”Säg mig, hur arbetar ni för er själs frälsning, och hur tjänar ni Gud?”, fortsatte ärkebiskopen.

Den mittersta munken suckade och kastade en blick på den lille gubben.

Han log och sade:

”Helige Guds tjänare, vi kan inte tjäna andra än oss själva genom att skaffa oss vårt uppehälle.”

”Men hur beder ni då?”, fortsatte ärkebiskopen.

”Vår bön, den lyder så här: ’Du är tre, vi är tre – förbarma Dig över oss’.”

Och när den lille gubben yttrat dessa ord, höjde de tre munkarna sina ögon mot himlen och upprepade alla tre:

”Du är tre, vi är tre – förbarma Dig över oss!”

Ärkebiskopen log och sade:

”Det är den heliga Treenigheten, som ni har hört talas om, men det är inte på det sättet man bör bedja. Jag har fattat tillgivenhet för er, ärevärdiga munkar; jag ser nog att ni vill vara Gud till behag; men ni vet inte hur man bör tjäna honom. . . . Så där kan man inte bedja, - hör på mig, så skall jag lära er det. Och vad jag vill lära er, det har jag inte av mig själv, utan ur Guds Heliga Skrift, där Herren själv lärt var och en hur han bör bedja.”

Och ärkebiskopen förklarade för dem, hur och på vilket sätt Herren uppenbarade sig för människorna och han förklarade även för dem Gud Fadern, Gud Sonen och Gud den Helige Ande. Därpå tillade han:

”Sonen har stigit ned till jorden för att frälsa människosläktet och han har lärt oss alla att bedja på följande sätt. Hör nu på mig och säg efter!”

Och ärkebiskopen började:

”Fader vår...”

Och en av munkarna sade efter:

”Fader vår...”

Och den andre munken sade också efter:

”Fader vår...”

Och den tredje munken sade också efter:

”Fader vår...”

”...Som är i himmelen...”

Och munkarna sade efter:

”...Som är i himmelen...”

Men den mittersta munken trasslade bort sig och sade orätta ord, den länge kunde inte heller fortsätta, eftersom det tjocka skägget hängde ner över munnen på honom, och den lille gubben hade inga tänder mer och sluddrade på målet.

Ärkebiskopen började om bönen på nytt och munkarna efter honom. Han satte sig på en sten och munkarna stod i ring omkring honom, stirrade uppmärksamt på hans läppar och sade efter, vad han sade.

Och hela dagen, ända till aftonen, höll ärkebiskopen på och strävade med dem, tio gånger och tjugo gånger och hundra gånger, i det han oupphörligt upprepade samma ord, som munkarna sedan sade efter. De trasslade bort sig, och han rättade dem och lät dem börja om på nytt.

Och ärkebiskopen släppte inte munkarna förrän han lärt dem Herrens bön. De läste först upp den tillsammans och sedan ensamma. Den mittersta munken, som lärt sig den före de båda andra, läste upp den ensam, och då lät ärkebiskopen honom upprepa den om och om igen alldeles ensam, och så fick de andra göra på samma sätt.

Natten hade redan brutit in, och månen höjde sig ur havet, då ärkebiskopen steg upp för att återvända till skeppet. Han tog farväl av munkarna, som bugade sig ända till marken i en prostration för honom. Men han lyfte upp dem, omfamnade och kysste dem alla tre

och anbefalldes dem, att bedja såsom han hade lärt dem. Därpå satte han sig i båten och lät ro sig tillbaka till skeppet.

Och under det han färdades tillbaka till skeppet, hörde han hela tiden de tre munkarna, som med hög röst uppläste Herrens bön.

Båten hade snart hunnit fram till skeppet, och man hörde inte längre munkarnas röster. Men man kunde ännu se dem alla tre, där de stod i månskenet på stranden, den lille gubben i mitten, den långa till höger, och den tredje till vänster om honom.

Båten lade till vid skeppet, och ärkebiskopen steg upp på däck. Man firade upp ankaret, släppte ut seglen, som fylldes av vinden, och skeppet kom åter i gång och fortsatte sin färd.

Ärkebiskopen gick bort i aktern och satte sig där med blicken kontinuerligt riktad på den lilla holmen. Munkarna syntes ännu, men snart försvann de, och man såg inte annat än holmen. Det dröjde inte länge, så var den också försvunnen, och endast havet låg där glittrande i månskenet.

Pilgrimerna lade sig att sova, och allt blev tyst uppe på däck. Men ärkebiskopen ville ännu inte gå till vila. Han satt ensam kvar i aktern och stirrade på havet åt det håll där den lilla holmen försvunnit, och han tänkte på de goda gamla munkarna. Han påminde sig deras glädje, när han lärt dem bönen, och han tackade Gud, som låtit honom få komma de ärevärdiga munkarna till hjälp och lära dem det gudomliga ordet.

Så tänkte ärkebiskopen, under det han höll ögonen fästa på havsbrynet, där holmen försvunnit. Plötsligt får han se något vitt blänka till där borta i den glittrande månstrimman. Kan det vara en fiskmå, eller kanske är det ett vitt segel? Han anstränger sina ögon för att bättre urskilja föremålet. Jo, det är en båt, tänker han, en båt med ett segel som följer efter dem. Men vad den går fort! Nyss var den långt, långt, långt borta, och nu är den redan helt nära... och för att vara en båt, så liknar den inte en båt, och seglet ser inte heller ut som ett segel... Med vad det nu än är, så följer det efter dem, och ärkebiskopen kan inte urskilja vad det är. Är det en båt, en fågel eller en fisk? Det är likt en mänsklig gestalt, men det är för långt för att vara en människa, och en människa kan ju inte heller gå så där på vattnet.

Ärkebiskopen steg upp och gick fram till styrmannen.

”Se dit! Vad kan det där vara?”, frågade han.

Men han har redan själv tydligt sett, att det är de tre munkarna, som kommer springande på havet, och det glänsar om deras vita skägg, och de närmade sig skeppet.

Styrmannen, som vänt sig om, släppte helt förfärad rodret och skrek till:

”Herre Jesus! Munkarna förföljer oss! De springer ju på vattnet, som om det vore torra land.”

Passagerarna väcktes av hans rop och rusade upp och bort i aktern, och alla kunde de se munkarna, som kom springande hand i hand och vinkade åt skeppet att stanna.

Men innan man ännu hunnit hala seglen, var munkarna framme vid skeppet och stannade tätt utmed relingen. Och så såg de upp till däckets och sade:

”Helige Guds tjänare, vi har glömt vad du lärde oss. Så länge vi höll på och upprepade det kom vi ihåg det, men bara en timme efter sedan vi slutat att läsa upp det, hade vi tappat bort ett ord och så glömde vi alltsammans. Lär oss det på nytt!”

Ärkebiskopen gjorde korstecknet och lutade sig ned mot munkarna och sade:

”Er bön skall nog ändå hinna fram till Herren, heliga munkar! Det tillkommer inte mig att undervisa er. Bed i stället för oss, arma syndare!”

Och ärkebiskopen bugade sig ända till jorden för dem. Och munkarna stod där orörligt stilla ett ögonblick; så vände de om och styrde kosan tillbaka över havet.

Och ända till morgonen syntes ett klart sken borta vid havsbrynet, där de försvunnit.

Arkimandrit Glykerios från Heliga Kyprianos och Justina kloster, Fili, Grekland på Sverigebesök

Arkimandrit Glykerios efter den Gudomliga liturgin på de Myrrabärande kvinnornas söndag